

Kritik mot Kriminalvården för att ha kallat en person till frivården trots att en dom på skyddstillsyn var upphävd

---

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 3 november 2022 förde AA fram klagomål mot Kriminalvården, frivården Kristianstad, och uppgav bl.a. följande.

Han har gått på möten hos frivården Kristianstad eftersom han blivit ombedd av dem att infinna sig där en gång i veckan från den 7 april 2022 till den 24 september 2022. Den 31 oktober 2022 ringde frivården och informerade honom om att han inte hade behövt göra detta eftersom han inte hade någon frivårdspåföljd. Han har hindrats från att resa och göra saker eftersom han trodde att han var tvungen att infinna sig hos frivården.

Utredning

Sedan vissa muntliga uppgifter hade hämtats in från frivården Kristianstad remitterades anmälan till Kriminalvården för yttrande. I sitt remissvar anförde Kriminalvården, region Syd, genom en sektionschef, bl.a. följande:

Sakförhållanden

Uppgifter om sakförhållandena har hämtats in från kriminalvårdsinspektör BB, frivården Kristianstad, CC, verksamhetsarkitekt, DD, sektionen för verksamhetsstöd och analys. Vidare har utredningssamtal genomförts med frivårdsinspektör EE, frivården Kristianstad. Information har inhämtats från kriminalvårdsregistret (KVR).

Utredning

EE berättar att i samband med att hon skulle skriva ett s.k. 5:9-yttrande gällande AA upptäckte hon att det såg konstigt ut i hans domar. Hon kontrollerade därför AA:s belastningsregister och konstaterade att hovrätten hade ändrat påföljden från skyddstillsyn - som låg till grund för övervakningen - till sex månaders fängelse. Domen hade vunnit laga kraft den 15 augusti 2022. EE reagerade på detta och meddelade BB i anslutning till att arbetsdagen var slut. BB skulle titta på det och man fick prata mer om det nästföljande dag. När EE kom till jobbet dagen efter bekräftade BB det EE sett d v s att AA inte längre verkställde skyddstillsyn och sade att hon hade gjort ett ärende i Krimson.

EE hade inte uppmärksammats på hovrättsdomen och enligt systemet (KVR frivård) var AA aktuell klient d v s verkställde ådömd skyddstillsyn. AA har inte sagt något beträffande hovrättsdom. EE har inte haft någon anledning och ifrågasätta att AA skulle verkställa skyddstillsynen

EE informerade AA om läget och beklagade Kriminalvårdens handläggning. AA var förstående för den uppkomna situationen och han uttryckte snarare oro för vad som skulle hända med EE. AA uppgav att hans advokat tyckte att man inte skulle "släppa" händelsen eftersom det var fråga om felaktig myndighetsutövning.

EE har fått återkoppling och informerats om att skyddstillsynsdomen inte hade avslutats av systemet när påföljden ändrades i hovrätten till fängelse. EE har endast haft ett fysiskt möte med AA efter den 15 augusti 2022 då fängelsedomerna vann laga kraft och all övrig kontakt dem emellan har skett per telefon enligt verkställighetsplanen. (se VSP).

EE beklagar självklart den uppkomna situationen men poängterar att hon inte har åsidosatt sina arbetsuppgifter i förevarande fall.

Vid samtal med kriminalvårdsinspektör BB framkommer bl.a. följande. EE informerade henne om att av belastningsregistret framgick att hovrätten hade ändrat påföljden (skyddstillsynen) till fängelse. BB undersökte orsaken och konstaterade att AA efter den 15 augusti 2022 felaktigt hanterats som ST-klient. BB gjorde en ISAP-anmälan.

Kriminalvården, sektionen för verksamhetsstöd och analys utredde och konstaterade att skyddstillsynsdomen inte hade avslutats av systemet när påföljden (skyddstillsynen) ändrades i hovrätten. Orsaken kunde man inte förklara.

BB stämde även av med en erfaren och kunnig administratör på frivården och varken domen från Hovrätten eller lagakraft-bevis har inkommit till myndighetsmejlen. Hade handlingarna inkommit är rutinen att de hade vidarebefordrats till handläggaren. Visserligen låg båda domarna inne i KVR men skyddstillsynen låg alljämt kvar på EE lista.

Inget tyder på att EE har missat något eller i övrigt åsidosatt sina åligganden. Frivården har ingen "internkontroll" som hade kunnat förebygga den felaktiga handläggningen.

Verksamhetsarkitekt CC uppger följande.

Kriminalvården har fått in hovrättsdomen från den 7 april 2022 strukturerat i KVR den 21 april 2022. AA dömdes till skyddstillsyn i tingsrätten ... och verkställigheten påbörjades omedelbart, vilket innebar att när hovrätten i dom ... ändrade påföljden till *Fängelse* skapats en verkställighet för fängelsepåföljden (*Ärendehantering före VEB*), men tingsrättsdom och skyddstillsynsverkställighet har legat kvar (som de ska). Tingsrättsdomen och verkställighet markeras då med röd text *påföljd ändrad i högre instans* men ska som sagt kvarstå tills hovrättsavgörandet får laga kraft. Den 9 maj 2022 har Kriminalvården fått rapport om överklagande strukturerat till KVR och den 15 augusti 2022 får hovrättsdomen laga kraft (Högsta domstolen meddelar ej prövningstillstånd) vilket Kriminalvården fått in i KVR den dagen. Domen har då uppdaterats med uppgiften, vilket även presenteras i verkställigheter, frivårdsstatus etc. När det sker så ska signal skickas så att Skyddstillsynsverkställigheten avslutas, men det verkar i det här fallet inte ha skett utan den har fortsatt visas som aktuell. Efter påpekan från Frivården Kristianstad har istället registervårdare avslutat verkställigheten manuellt.

Det går tyvärr inte hitta någon orsak till att det inte fungerat som det ska. Detta är inget känt fel och det brukar fungera utan problem. Om fel uppstår i systemet så att signalerna av någon anledning inte fungerar så är det byggt så att de sparas och läggs i kö, och när systemet är igång igen så ska signalerna

skickas. Det finns dock inget dokumenterat om att det skulle varit något fel i systemet det datumet.

CC konstaterar således att man i förevarande fall kan se att dom m.m. uppdaterats i systemet men att verkställigheten inte avslutats som den ska, men man kan inte - trots en noggrann utredning - hitta någon orsak till felet i det här fallet.

Författningsbestämmelser

Av 28 kap. 5 § Brottsbalken framgår att skyddstillsyn ska vara förenad med övervakning från dagen för domen. Rätten får dock besluta att övervakningen ska börja först när domen har fått laga kraft mot den dömda. Om domen överklagas, kan högre rätt besluta att verkställigheten ska avbrytas.

Av 1 § Förordningen (2007:1172) med instruktion Kriminalvård framgår bl.a. att Kriminalvården ansvarar för att verkställa utdömda påföljder.

Av 2 kap. 2 § Förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder framgår att när en underrättelse om en dom på skyddstillsyn kommer in till Kriminalvården skall myndigheten genast vidta de åtgärder som behövs för att övervakningen snabbt skall bli verkningsfull.

Av 5 § Förvaltningslagen (2017:900) (FL) framgår att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordning.

KVR (Kriminalvårdsregistret) är Kriminalvårdens systemstöd för administration av klientinformation och är med ca 9000 interna användare och kopplingar till externa myndigheter det mest använda systemstödet i den dagliga verksamheten. Registret ska föras enligt lagen (2018:1699) om Kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, Kriminalvårdslatalag (2018:1235), förordning (2018:1745) om Kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, Förordning (2018:1746) om viss underrättelseskyldighet för Kriminalvården och Kriminalvårdsförordningen (2018:1236) Registret används även för tillsyn, planering, uppföljning och kvalitetssäkring av verksamheten.

Kriminalvårdens bedömning

Verkställande av ådömd påföljd är en ingripande form av myndighetsutövning som riktas mot en enskild. Av den anledningen måste man ställa särskilda krav på att Kriminalvården endast vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen.

I förevarande fall har frivården verkställt skyddstillsynsdomen ... trots att den upphört att gälla och det är självfallet oacceptabelt.

Emellertid har det inte förekommit några brister i handläggning hos frivården. Frivårdsinspektör EE har inte haft någon anledning och ifrågasätta att AA skulle verkställa den ådömda skyddstillsynsdomen då den alltjämt var aktuell i KVR. Skyddstillsynsdomen skulle rätteligen ha avslutats i systemet (KVR) när fängelsesdomen vann laga kraft. Trots en noggrann undersökning kan man inte klarlägga händelseförloppet i systemet och orsakerna till det i förevarande fall.

Det är givetvis mycket olyckligt och beklagansvärt att AA kom att verkställa dom på skyddstillsyn utan stöd i rättsordningen. Kriminalvården, Region Syd, finner dock efter genomförd utredning att det i ärendet inte framkommit något som tyder på att AA utsatts för felaktig eller olämplig behandling orsakade av frivården i Kristianstad.

AA fick tillfälle att kommentera remissvaret.

Bedömning

Skyddstillsyn är alltid förenad med övervakning och den dömda är skyldig att i vart fall hålla kontakt med och inställa sig hos Kriminalvården efter kallelse. Vidare kan en skyddstillsyn förenas med vissa föreskrifter och villkor, t.ex. att den dömda ska genomgå ett program eller underkasta sig regelbundna provtagningar. Under alla förhållanden kan påföljden undanröjas av domstol om den dömda allvarligt bryter mot vad som gäller för domen på skyddstillsyn. (Se särskilt 28 kap. 5, 6 och 8 §§ brottsbalken.) Påföljden innebär följaktligen ett tvång och påtagliga inskränkningar i den enskildes frihet. En befattningshavare som ansvarar för verkställigheten måste således visa särskild noggrannhet och omsorg i arbetsuppgifterna.

Av utredningen framgår att en tingsrätt hade dömt AA till skyddstillsyn. Såvitt framkommit inleddes verkställigheten omedelbart från dagen för domen i enlighet med huvudregeln i 28 kap. 5 § brottsbalken. Hovrätten ändrade därefter påföljden till fängelse i sex månader. Enligt remissvaret vann den domen laga kraft när Högsta domstolen inte beviljade prövningstillstånd, den 15 augusti 2022. Kriminalvården ska ha mottagit bevis om det samma dag och då uppdaterat det centrala kriminalvårdsregistret, KVR. Däremot har verkställigheten av skyddstillsynen inte avbrutits i KVR. Trots att skyddstillsynen alltså var upphävd har frivården Kristianstad fortsatt att kalla AA till möten, såväl fysiskt som per telefon, även efter den 15 augusti 2022. Kriminalvården har inte ifrågasatt hans uppgift att detta pågick fram till den 24 september 2022 och att detta fick vissa följder för honom.

Kriminalvården har enligt remissyttrandet inte kunnat klarlägga varför registreringen på skyddstillsyn fortfarande har varit aktiv i KVR. Det är naturligtvis oroväckande. Utifrån underlaget bedömer jag dock att den ansvarige frivårdsinspektören vid frivården Kristianstad inte haft skäl att ifrågasätta att AA var föremål för skyddstillsyn. Jag kan också konstatera att hon omedelbart vidtagit vissa åtgärder när det kom fram anledning att granska uppgifterna i KVR.

Oavsett orsak eller förklaring är det allvarligt att AA har varit föremål för insatser från Kriminalvården trots att skyddstillsynen hade ersatts av en annan påföljd och inte längre gällde. Det är givetvis helt oacceptabelt och myndigheten förtjänar därmed kritik.

Som berörts i remissvaret utgör Kriminalvårdens ansvar för verkställighet av påföljder ingripande myndighetsutövning i den enskilda fallet. Jag vill därför understryka att myndigheten måste säkerställa fungerande system och tillräckliga kontroller för att förhindra att fel uppstår. Jag förutsätter att Kriminalvården följer upp det inträffade och vid behov även ser över sina rutiner så att det som drabbade AA inte inträffar igen.

Upplyningsvis vill jag nämna att JO inte prövar frågor om skadestånd.

Ärendet avslutas.

Katarina Pålsson

Rättsakkunniga Klas Johansson har föredragit ärendet. Byråchefen Johan Thorblad har deltagit i beredningen.